

# Δικαιοσύνη για την Ελένη

*Των Ερνεστίνας Καρυστιναίου Ευθυμιάτου – Αθηνάς Σκαμπά*

Την Παρασκευή 15 του Μάη ολοκληρώθηκε η πολύ σημαντική δίκη για την υπόθεση του βιασμού και γυναικοκτονίας της Ελένης Τοπαλούδη. Οι δράστες, Μανώλης Κούκουρας και Αλέξανδρος Λουτσάι, καταδικάστηκαν ομόφωνα από το δικαστήριο σε ισόβια κάθειρξη για τη γυναικοκτονία και σε επιπλέον δεκαπέντε χρόνια φυλάκιση για τον βιασμό (η μέγιστη δυνατή ποινή που προβλέπει ο νόμος), χωρίς να τους αναγνωριστεί κανένα ελαφρυντικό. Η καταδίκη τους ανακοινώθηκε από το δικαστήριο στο κτήριο του Εφετείου, που ήταν την τελευταία μέρα της δίκης γεμάτο με αλληλέγγυες/ους του φεμινιστικού κινήματος μετά από κάλεσμα φεμινιστικών οργανώσεων, και σείστηκε από συνθήματα: «Ποτέ μην ξεχαστεί τι κάναν στην Ελένη, Καμία άλλη δολοφονημένη».

Της τελευταίας αυτής πράξης της υπόθεσης προηγήθηκαν δικάσιμες από τον Ιανουάριο, κατά τις οποίες οι κατηγορούμενοι είχαν προσπαθήσει, καθένας με το δικό του τρόπο και μέσω των δικηγόρων τους, να απαλλαγούν των κατηγοριών, ρίχνοντας ο ένας τα βάρη στον άλλον, δηλώνοντας ότι δεν είχαν την πρόθεση να βλάψουν ως τον θάνατο την Ελένη, καθώς και ότι εκείνη πήγε μαζί τους εκείνο το βράδυ με τη θέλησή της. Ταυτόχρονα, και παράλληλα με τη διαδικασία στο δικαστήριο, παρακολουθήσαμε να οργανώνεται μια επιχείρηση συγκάλυψης του εγκλήματος, από το περιβάλλον των δραστών – βασικά του Μ.Κ. (του ευκατάστατου «Ροδίτη», όπως τον αποκαλούσαν συχνά τα ΜΜΕ, παραλείποντας το όνομά του, και σε αντιδιαστολή βέβαια με τον «Αλβανό», προς τον οποίο κατά περιόδους επιχειρήθηκε να στραφούν όλες οι κατηγορίες. Ο ίδιος ο Μ.Κ. επιχειρήσε να υποδυθεί με φωνές και έντονη συμπεριφορά, τον ψυχικά ασθενή, παρόλο που η ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη που έγινε κατά τη διάρκεια της δίκης, αναφέρει ότι ο ίδιος δεν πάσχει από κάτι σχετικό.

Η ωμότητα στις περιγραφές και το περιεχόμενο των απολογιών των κατηγορουμένων, στον λόγο των δικηγόρων που τους

υπερασπίστηκαν, και οι καταθέσεις των συγγενών τους, που μεταχειρίστηκαν για να τους «προστατεύσουν», είναι γεμάτα με όλο το φάσμα των σεξιστικών και πατριαρχικών αντιλήψεων, στις οποίες στηρίζεται η κουλτούρα του βιασμού, ενάντια στην οποία παλεύουμε. Η Ελένη, παρουσιάστηκε σαν ψυχικά ασταθής, γιατί «δεν είχε σταθερή σχέση» στα 19 της χρόνια, οι βιαστές και γυναικοκτόνοι παρουσιάζονταν σαν «ζωηροί», ενώ οι ίδιοι στήριξαν την απολογία τους σε μια περιγραφή που περιλαμβάνει την «προσβολή προς τον ανδρισμό» του ενός από τους δύο από τη δολοφονημένη. Οι βιαστές και δολοφόνοι της, χωρίς καμία μεταμέλεια στον λόγο τους, περιγράφοντας το βράδυ της γυναικοκτονίας, είπαν για την Ελένη «το έπαιζε δύσκολη», μεταχειριζόμενοι τον οικείο λόγο της σεξιστικής κουλτούρας που θρέφει την έμφυλη βία.

Σε απάντηση όλων αυτών, έρχεται η ανελλιπής παρουσία φεμινιστικών συλλογικοτήτων -της Καμίας Ανοχής και του Μωβ-, αλλά και αλληλέγγυων φεμινιστριών σε όλες τις δικασίμους από την αρχή ως το τέλος της δίκης. Έρχεται λίγο πριν το τέλος της και η αγόρευση της εισαγγελέα Αριστοτέλειας Δόγκα, η οποία έφερε με έντονο τρόπο τη δίκη ξανά στο προσκήνιο του δημόσιου λόγου -όπως θα έπρεπε να είναι- εν μέσω της κρίσης του κορωνοιού. Η τελευταία, έχοντας ήδη κατά τη διάρκεια των απολογιών δείξει ότι ήταν αφοσιωμένη στην πλήρη αποκάλυψη της αλήθειας για το φριχτό έγκλημα, στον λόγο της απέναντι στο δικαστήριο ενσωμάτωσε σπουδαία για το φεμινιστικό κίνημα επιχειρήματα και προτάγματα: όπως ότι η Ελένη ακόμη και αν είχε συναινέσει μία φορά, μπορούσε «να πει όχι» και αυτό να σημαίνει όχι – εισάγοντας ίσως για πρώτη φορά σε δικαστήριο έμφυλης βίας με τόσο σαφή τρόπο την έννοια της συναίνεσης. Περιέγραψε ακόμη την εμπλοκή της οικογένειας των δραστών, της τοπικής κοινωνίας και της αστυνομίας στη συγκάλυψη της υπόθεσης, αναδεικνύοντας τη σχέση της έμφυλης καταπίεσης με το οικονομικό και κοινωνικό σύστημα που τη δημιουργεί και την αναπαράγει.

Τέλος, με την αποστροφή του λόγου της «Αν μπορώ να σας απαλύνω τον πόνο, θα σας πω ότι είναι ένα κορίτσι-σύμβολο γιατί με πικρία βλέπω ότι το 2020 η γυναίκα αντιμετωπίζεται σαν ένα

τίποτα σε πολλές περιπτώσεις» ουσιαστικά ανέδειξε την έννοια του εγκλήματος της γυναικοκτονίας (του εγκλήματος σε βάρος της ζωής μιας γυναίκας λόγω του ότι είναι γυναίκα), η ενσωμάτωση της οποίας στον ποινικό κώδικα αποτελεί πάγιο αίτημα του φεμινιστικού κινήματος. Ο λόγος της -με τα όποια μικρά άστοχα σημεία του- λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για τον λόγο μιας δικαστικής λειτουργού και όχι μιας φεμινίστριας, έδωσε στο κίνημα μια σπουδαία παρακαταθήκη.

Την ίδια μόλις μέρα, στελέχη της κυβέρνησης, δημοσιογράφοι, στέλεχος δικηγορικού συλλόγου, στράφηκαν ενάντια στο «συναισθηματικό» και «μη αντικειμενικό» λόγο της εισαγγελέως. Το πόσο και ποιους ενόχλησε, άλλωστε, καταδεικνύει πόσο κρίσιμη είναι η ανάγκη να ακουστεί αληθινά η φωνή του φεμινιστικού κινήματος, για να ανατραπεί η κανονικοποίηση της έμφυλης βίας και η καταπίεση των γυναικών, των θηλυκοτήτων, των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

Ο βιασμός και η γυναικοκτονία της Ελένης Τοπαλούδη προκάλεσε την έμπρακτη οργή του φεμινιστικού κινήματος, που απάντησε βγαίνοντας αυθόρμητα στον δρόμο από την πρώτη κιόλας μέρα. Δεν άφησε την υπόθεση να χαθεί στη λήθη, εδώ και ενάμιση χρόνο θυμίζει και διεκδικεί. Με την παρουσία του έξω από τη δικαστική αίθουσα να απαιτεί δικαιοσύνη, με αρθρογραφία, με τα συνθήματα για την Ελένη στις διαδηλώσεις κατά της έμφυλης βίας. Η δίκαιη απόφαση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε αυτή την αγωνιστική στάση, αλλά και γενικότερα στους αγώνες των φεμινιστριών στην Ελλάδα και διεθνώς, που ακούραστα διεκδικούν, έχοντας καταφέρει να αλλάξουν την οπτική και τη στάση ενός τμήματος της κοινωνίας, να απαιτήσουν δικαιοσύνη σε υποθέσεις έμφυλης βίας, να αλλάξουν νομοθετικές ρυθμίσεις. Η προσπάθεια υπήρξε μεγάλη και ο δρόμος είναι μακρύς ακόμα, είναι ο δρόμος της διεκδίκησης μιας κοινωνίας χωρίς διαχωρισμούς και διακρίσεις λόγω φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, πατρίδας, θρησκείας, φυλής και χρώματος, μιας κοινωνίας χωρίς καταπίεση και χωρίς εκμετάλλευση.